

Jistě jste všichni poznali, co je na obrázku za mnou. Pražský orloj snad každý z nás viděl na vlastní oči. A každý u nás – i ten, kdo orloj

neviděl – dobře ví, že se jedná o vzácnou památku a skvělou ukázkou zručnosti gotických řemeslníků. Málokdo však ví, odkud se vzal název pro orloj. České slovíčko orloj nepochází z němčiny, jak jsem se původně domníval já, nepochází dokonce ani z latiny, která byla řečí středověkých učenců. Orloj převzal jméno od řeckého

horologion,

což označuje zařízení ke zkoumání času. (Francouzština má odsud odvozen výraz pro běžné hodiny. Italština –

orologio.

)

Horo

skopy sledují, pozorují, hlídají, jaké období nastalo. Co se v ten či onen čas osudově přivalilo.

Naproti tomu

horo

logie neboli časověda zkoumá, jak plyne čas, jaký má čas řád a jak se s časem proměňuje svět. Pravidelně, předvídatelně, bezpečně jako dobré místo k životu.

Představuji si, jak by se asi tvářil starozákonní kazatel, kdyby se přenesl přes staletí a ocitl by se na procházce Starým Městem Pražským. Před radnicí by chvíli nechápavě koukal na složité obrázky a rozmanité figury, ale zanedlouho by jistě pochopil. (Zorientoval by se snáze nežli my, poněvadž astronomie patřila dříve k základnímu vzdělání mnohem více nežli nyní.)

Myslím, že by se kazateli orloj líbil. Vždyť jej čas přeci také zajímal.

Je čas rození i čas umírání, je čas plakat i čas smát se, čas mlčet i čas mluvit, čas boje i čas pokoje.

Stojíme dnes na rozmezí dvou kalendářních roků. Jsme součástí jednoho velikého celosvětového orloje. Jaký byl ten čas, který nyní končí. Byl více časem boje anebo byl časem pokoje? Byl to čas hledání nebo čas ztrácení? Byl to čas milovat nebo čas nenávidět. Čas pláče nebo smíchu. Každý musí odpovědět za sebe. Jeden čas se končí a další se začíná. A jaký bude ten přicházející čas, nadepsaný letopočtem 2011? V uvažování nám může pomoci i staroměstský orloj.

Pro orloj neboli astronomické hodiny v Praze nacházíme první zmínku v roce 1410, tedy před 600 lety. Možná vznikl i o pár desetiletí dříve, když se stavěla radniční věž. Na orloj se tedy určitě díval i mistr Jan Hus. Dost možná vznikl orloj o pár desetiletí dříve, když se stavěla radniční věž. Hlavní říšské město a v něm univerzita, založená Karlem IV. přitahovaly spoustu různých vědychtivých osob. Čerstvým objevem byl zdokonalený tzn. vytrvalejší stroj k pohonu hodin. Nadšenci byli okouzleni tím, že se přesně vypočítaným pohybem ozubených koleček dá zachytit pravidelnost času. Pražský orloj výborně dokazuje, že pomocí hodinového strojeku – v tomto případě pomocí pořádného hodinového stroje – se dá znázornit pravidelný chod

nebeských těles. Výše slunce nad obzorem, soumrak a svítání. Noc a den. Jednotlivé fáze měsíce. Souhvězdí zvířetníku na obloze. Tok dnů a měsíců Hodiny, minuty. My tuhle pravidelnost považujeme za samozřejmou, ale pro celé generace starověkých lidí, kteří nevěděli nic o přírodních zákonech, bylo postrachem a příznakem, že se čas roztrhne, naruší, převrátí. Že žádný řád není a že se čas a svět kdykoliv zhroutí. Že vymknuta z kloubů doba zešílí. Středověcí astronomové a hodináři dovedli na populárních orlojích ukázat, že čas má svůj řád a plyne z Boží vůle dál.

Všechno má určenou chvíli a veškeré dění po nebem svůj čas. (1) Jak my lidé se svěřeným časem zacházíme. Čas je totiž svěřený, nikdo si jej nevyrobí. Je nám poskytnut, darován, abychom jej naplnili. Nejsme jenom hříčkou přírodních, společenských a hospodářských okolností. Jsme lidé a máme určitý prostor pro své konání. Proto kazatel uvádí onu řadu protikladných dvojic. Bořit a budovat, truchlit a poskakovat, roztrhávat a sešívát. Pohybujeme se mezi různými variantami a ty varianty mohou být různě namíchané. Jednou tak a jindy onak. Záleží na čase, v němž se nacházíme. Stavitelé pražského orloje udělali jednu výtečnou věc. Já ji považuji přímo za geniální. Nespokojili se jenom s nějakým důmyslným časovým ukazatelem. Oni obklopili orloj postavami.

Dvakrát čtyři figury po stranách a dvakrát šest

v okénkách nahoře. Celkem 20 soch doprovází posuny na cifernících. A to se mi líbí. Možná jste si z mých kázání všimli, že rád kážu o lidech. Těžko se mi mluví nehmatatelných věcech. Víru, radost, naději, lásku nikdy neuvidíme samotné vznášet se jen tak ve vzduchu. Vždy je uvidíme jen a jen na lidech. Proto se snažím z Bible zvýraznit, že se jedná o příběhy, myšlenky, pocity lidí z masa a kostí. Lidí jako jsme my. A když se v některých pasážích v Bibli takové postavy neobjevují, snažím se je nalézt jinde. Doprovodit své poselství lidmi. Stejně i pražský orloj doprovází své poselství o plynutí času doprovází oněmi dvaceti postavami.

Začneme odspodu. Ta dolní čtveřice jsou postavy kladné. Nalevo se nachází **filosof**, tedy ten který *má rád moudrost*.

Filosofie prošla mnohými proměnami – od praktické součásti běžného života, přes zašifrovanou vědu univerzitních učenců až po vražedný nástroj v rukou totalitních ideologů. My už o moudrosti ani moc nepřemýšlíme a přitom je to dobré zboží.

Získej moudrost, získej rozumnost,

nabádá biblické přísloví

(Př 4,2)

a dodává, že začátkem moudrosti je úcta před Hospodinem.

(1,7)

Takovými filosofy máme být. Vedle filosofa stojí

archanděl Gabriel

, oděn do

zlatého roucha dlouhou tyčí ukazuje na otočné kalendárium s měsíci. Tento Boží posel oznámil Marii narození Syna. Stal se poslem života a snad právě proto je oděn do drahocenného zlata. Být posly života, šířit vzácnou, drahocennou zprávu, že i pro nás se Ježíš přichází na svět – tím nás může inspirovat.

Na druhé straně stojí **astronom** a **kronikář**. Pospolu oba dva krásně ukazují, z čeho se skládá svět. Astronom je přírodovědec, sleduje svět, který jsme nevytvořili, který však o Bohu svědčí.

Nebesa vyprávějí o

Hospodinově slávě.

(Ž 19)

a bezpočet hvězd ukazuje nespočetné potomstvo Abrahamovo. Kronikář je dějepisec. Sleduje svět, jaký jsme vytvořili. Jaké děje jsme my lidé podnítli. Jak jsme se s nim vypořádali a jak o nich s postupem času smýšlíme. Vždyť i Bible je svým způsobem kronika. Já této dvojici rozumím tak, že máme nahlížet na svět lidský i přírodní a držet svůj pohled v rovnováze. Když přeceníme lidstvo, trpí příroda, když přeceníme přírodu, trpí lidé.

Horní dvě dvojice figur jsou postavy záporné. Na rozdíl od dolních sousedů jsou pohyblivé. Jako kdyby se chtělo ukázat, co hýbe světem. První v řadě je **marnivec**, dívá se do zrcadla a kýve hlavou. Známe jeho přístup od sebe. Dbáme, jak zapůsobíme na své okolí a aby o nás druzí měli pěkné mínění. Zde se ptám: Kolik času nám péče o sebe zabere? Nemaříme čas neúměrným, zbytečným staráním jen o sebe samé? Vedle marnivce stojí

lakomec

. V ruce drží měšec a třese jím. Peníze jsou od svého vzniku nástrahou. Měřit jimi život, čas, štěstí je svůdné. A ošidné. Když se veškerý životní přístup smrskne jen na vyčíslování úspěchů a zisků, je zle. Proto Pán Ježíš blahoslaví chudé a říká běda nad bohatými.

(Lk 6)

Zvláštní sochou na orloji je

smrtka

. V ruce drží provaz a zvoní zvonkem. Připomíná, že zatím, zatím nás čas běží dál. Smrti patří pevné místo v toku našeho času. Jednou odzvoní i nám. Ale všimněte si, smrti nenáleží nějaké mimořádné postavení. Smrt zde není jako vládce nade všemi ostatními bytostmi. Stojí mezi nimi, poněvadž stejně jako marnivost a lakota ani smrt nás díky Bohu nebude ovládat na věky. Zcela vpravo stojí

Turek

v turbanu s loutnou v rukách. Středověká Evropa se bála tureckých nájezdů. Turek má být znamením neřesti a nevázanosti. Dnešní Evropa se opět děsí muslimů, akorát optika se otočila. Neřestní, nevázaní a bezbožní jsme v očích muslimů my Evropané. Ale možná, že ta socha nepředstavuje Turka, nýbrž jen obyčejného taškáře.

V každou celou hodinu od devíti ráno do devíti večer, když orloj spustí své představení,

otevrou se i obě horní okénka a v nich se ukáže **tucet apoštolů**. Apoštolové jsou nositeli nadčasové dobré zprávy, evangelia o Ježíši Kristu. Proto jsou apoštolové v průběhu věků v každé době, v každý čas oprávnění mluvit do našich životů. Proto zde nemáme oněch původních Dvanáct, které vyvolil Ježíš. Chybí zde Jidáš, ten nám do života mluvit nesmí. Místo něj nalezneme Matěje, kterého si apoštolové k sobě přibrali po Jidášově zradě. A místo málo známého Matouše je zde dobře známý a výřečný apoštol Pavel, který se k apoštolství dostal až později. Apoštolové jsou zobrazeni s atributem své smrti – kříž, meč, sekera, hůl. Oni si za svou pravdou stojí. Zaručili se za ni svými životy, může se tedy stát nosnou i pro nás. Nad naším časem, do našich dnů mají promluvit ti, kteří znali Pána a věděli, jak se stavěl k životu.

Sestry a bratři, co nám napoví orloj o životě. Kazatel píše: ***Jaký užitek má člověk ze svého pachtění, z toho jak se pod sluncem pachtí? Pokolení odchází, pokolení přichází, ale země stále trvá. Slunce vychází, slunce zapadá. A dychtivě tíhne k místu, odkud opět vzejde. Všechny věci jsou tak únavné, že to nejde vypovědět. Nenasytí se oko viděním, nenaplní se ucho slyšením. Co se dalo, bude se dít zase, a co se dělalo, bude se znovu dělat. Pod sluncem není nic nového.***

(1,3-5.8n)

Jsme stejní jako postavy na orloji. Jak hospodaříme se svým časem? Komu se podobáme více – těm dobrým či těm špatným?

Úplně na vrchu je kohout. Nepřirozeně kokrhá každou hodinu přes celý den. To není ono běžné vítání jitra. Já v jeho hlase slyším otázku, kolikrát Krista ještě jako Petr zapřu. Ale také slyším, že se blíží ráno, kdy Bůh plnou silou obnoví svět. Do té doby je nám všechen čas darován k tomu, abychom hledali svého dobrého Stvořitele.

Vždyť je psáno: V čas příhodný jsem tě vyslyšel, v den spásy jsem ti přispěl na pomoc. Hle nyní je čas příhodný. Nyní je den spásy.

(2K 6,2)

Amen.

Lukáš 6,20-26 □□□□□□□□□□□□□□19, 582□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□2. Korintským 6,1n

Kázání na Starý rok, 31.prosince 2010.